

यजनं याजनञ्चैव तथा दानप्रतिग्रहौ । अध्यापनञ्चाध्ययनं षट्कर्मा धर्मभाग्द्विजः ।
 नित्यस्वाध्यायिता धर्मो धर्मो यज्ञः सनातनः । दानं प्रशस्यते चास्य यथाशक्ति यथाविधि ।
 शमस्तु परमो धर्मः प्रवृत्तः सत्सु नित्यशः । गृहस्थानां विशुद्धानां धर्मस्य निचयो महान् ।
 पञ्चयज्ञविशुद्धात्मा सत्यवागनम्रयकः । दाता ब्राह्मणसत्कर्त्ता सुसंस्तुष्टनिवेशनः ।
 अमानी च सदाऽजिह्वाः स्निग्धवाणोऽप्रदस्तथा । अतिथ्याभ्यागततरतिः शेषान्नक्तभोजनः ।
 पादमर्धं यथान्यायमासनं शयनस्तथा । दीपं प्रतिश्रयञ्चैव यो ददाति स धार्मिकः ।
 प्रातरुत्थाय चाचम्य भोजनेनोपमन्य च । सत्कृत्यानुव्रजेद्यश्च तस्य धर्मः सनातनः ।
 सर्वातिथ्यं त्रिवर्गस्य यथाशक्ति निशानिधं । शूद्रधर्मः समाख्यातस्त्रिवर्गपरिचारणं ।
 प्रवृत्तिलक्षणे धर्मा गृहस्थस्य विधीयते । तमहं वर्त्तयिष्यामि सर्वभूतहितं शुभं ।
 दातव्यमसक्तचित्त्या यष्टव्यमसक्ततथा । पुष्टिकर्मविधानञ्च कर्त्तव्यं भूतिमिच्छता ।
 धर्मेणार्थः समाहार्यो धर्मलब्धं त्रिधा धनं । कर्त्तव्यं धर्मपरमं मानवेन प्रयत्नतः ।
 एकेनाग्नेन धर्मार्थो कर्त्तव्यो भूतिमिच्छता । एकेनाग्नेन कामार्थं एकमंशं विवर्द्धयेत् ।
 निवृत्तिलक्षणस्त्वेत्या धर्मा मोक्षाय तिष्ठति । तस्य वृत्तिं प्रवक्ष्यामि शृणु मे देवि तत्त्वतः ।
 सर्वभूतदयाधर्मा न चैकग्रामवासिता । आशापाशविमोक्षश्च शस्यते मोक्षकाङ्क्षिणं ।
 न कुड्या नोदके सङ्गे न वासमि न चासने । न त्रिदण्डे न शयने नाग्नौ न शरणालये ।
 अध्यात्मगतिचित्तो यस्तन्मनास्तत्परायणः । युक्तो योगं प्रति सदा प्रतिसंख्यानमेव च ।
 वृत्तमूलपरो नित्यं शून्यागारनिवेशनः । नदीपुलिनशायो च नदीतीररतिश्च यः ।
 विमुक्तः सर्वसङ्गेषु स्नेहबन्धेषु च द्विजः । आत्मन्येवात्मनो भावं समासज्जेत वै द्विजः ।
 स्थाणुभूतो निराहारो मोक्षदृष्टेन कर्मणा । परिव्रजति यो युक्तस्तस्य धर्मः सनातनः ।
 न चैकत्र निरासक्तो न चैकग्रामगोचरः । मुक्तो ह्यटति निर्मुक्तो न चैकपुलिने शयः ।
 एष मोक्षविदां धर्मो वेदाक्तः सत्पथः सतां । यो मार्गमनुयातोमं पदं तस्य न विद्यते ।
 चतुर्विधा भिन्नवस्ते कुटीचकवद्भदकौ । हंसः परमहंसश्च यो यः पश्चात् स उत्तमः ।
 अतः परतरं नास्ति नाचरन्नतिरोगतः । अदुःखमसुखं धौम्यमजरामरमव्ययं ।
 ॥ उमावाच ॥ गार्हस्थ्यो मोक्षधर्मश्च सज्जनाचरितस्तथा । भाषितो जीवलोकास्य मार्गः श्रेयस्करो महान् ।
 ऋषिधर्मस्तु धर्मज्ञ श्रोतुमिच्छाम्यतः परं । स्पृहा भवति मे नित्यं तपोवननिवासिषु ।
 आज्यधूमो भवेद्गन्धो रूणद्वौव तपोवनं । तं दृष्ट्वा मे मनः प्रीतं महेश्वर सदा भवेत् ।
 एतन्मे संशयं देव मुनिधर्मकृतं विभो । सर्वधर्मार्थतत्त्वज्ञ देवदेव वदस्व मे ।
 निखिलेन मया पृष्टं महादेव यथातथं ।
 ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ हन्त तेऽहं प्रवक्ष्यामि मुनिधर्ममनुत्तमं । यं कृत्वा मुनयो यान्ति सिद्धिं सुतपसा शुभे ।
 पेनपानामृषीणां यो धर्मा धर्माविदां सतां । तन्मे शृणु महाभागे धर्मज्ञे धर्ममादितः ।

१४६०

१४६५

१४७०

१४७५

१४८०

१४८५